

hondo-hondotik

Jose Manuel Castells

(EHUko Zuzenbide Administratiboko katedraduna)

(Des)kontzertu ekonomikoa

Edozein izanda ere Euskal Autonomia Erkidegoaren (EAE) Kontzertu Ekonomiko berrira heltzeko prozesua eten dutenen zergatiak eta porrot horren arduradun ezezagunak, azpimarratzekoa da, hain zuzen, Alderdi Popularrak EAEren-tzat diseinatuta daukan politika orokorraren barruan kokatuta dagoela. Izan ere, begi bistakoa zaigu, orokorki, EAEko erakundeen aurkako politika horren gauzatzea besterik ez dela, batik bat Eusko Jaurilaritzaren aurkako.

Hau guztia baieztatzeko nahiko frogadaude, bai maiatzaren 13ko hauteskundeen aurretik egindakoarekin, baita ere data honetik gerora egi-ten ari denarekin. Aznar jaunaren alderdia etengabe ari da EAEren autogobernua oztopatzen eta beronen eskuduntzak murrizten, begi bistakoa denez jaun horri ahaztu egin zaiola hainbeste *defendatzen* duten Konstituzio espainiarren lehen Xedapen Gehigarriaren edukia.

Ondoren, goazen bada, zenbait hausnarketa egitera Gobernu zentralak Kontzertu Ekonomikoa luzatzeko hartu duen erabakia dela eta:

1. Kontzertu Ekonomikoa negoziatzekoan, betidanik, hiru Foru Aldundiak bat eginik joan izan dira Madrilgo gobernuarengana, baina oraingo honetan, historia honetan lehenengo aldiz, hiru erakunde horiek osaturiko frontea zatitu egin da. Izan ere, Arabako Ahaldun Nagusia, EAEko bere alderdiaren presidentearekin batera, Gobernu zentralaren Ogasun ministroarekin bildu zen, eta, ondorioz, Arabako ordezkari gorenak EAEko ordezkari-za ahulduta utzi zuen, alderdiaren interesak Erkidegoaren gainetik ipini baitzituen. Bestalde,

de, Kontzertu Ekonomikoa bi administrazioen arteko paktutzat kontsideratua izan da, baina oraingo honetan Arabak bere bidea hartu du Gipuzkoa eta Bizkaitik aldenduz, ez baita kasualitatea Arabako Aldundian eta Gobernu zentrolean alderdi bera egotea. Nahiz eta Kontzertu Ekonomikoa negoziatu den kasu anitzetan une zail eta korapilatsuak egon diren, inoiz ez da alde bateko erabakirik hartu, oraingo honetan bezala.

2. Egunkari batzuek esan digute EAEko Gobernu zentralari ordaindu behar dion kupoan datzala etenaren zergatia; beste batzuek, ordea, zergati horiek diferentzialak direla azpimarratu dute. Gobernu zentralaren

arabe-
ra, negoziazioen etena euskal foru erakundeek Europako Batasunean dagozkien zerga eta finantza esku-duntzak defendatzeko eskaeran datza. Hori horrela balitz ere, euskal erakundeek eskatzen dutena, gaur egun Europako Batasunean zenbait lurralde

autonomok, hots, Gales, Bavaria edo Waloniak, dituzten eskuduntzen zati bat besterik ez litzateke izango. Eskaera honek ez du, inola ere, gaur egungo estatuen subiranotasuna aldatuko; bai, ordea, erabakiak dezentralizatu eta arrazoizko bilakatzeko urrats sendo eta beharrezkoa eman, baita estatuen gaineko erakundeetako erabakietan parte hartzeko bidea irekitzen hasi ere; horrelako neurriak ezinbestekoak dira Europako Batasuneko gizartea kohesionatu nahi bada. Beraz, zerga sistema propioa baldin badugu, gauza normal eta beharrezkotzat jo beharko litzateke Europako Batasunean ahots propioa edukitzea.

Bestalde, EAEren ordezkarien arazoizko eskaera onartuko balitz, gaur egun gertatzen ari den egoera kafarra

desagertuko litzateke, berriki ezagutu dugun antzezlan absurdo baten pareko zerbaiten amaiera izango bailitzateke. Izan ere, Administrazio zentralak foru arau batzuen aurka errekurtsioak jarri zituen, eta errekurtsio horiek Europako Batasunera heldu zirenean, foru arau horien *defentsa* Espainiako Administrazioak egin behar; beraz, fiskaltza eta abokatu lana Administrazio berak egin zuen. Haatik, eta honelako kasuak ez daitezkeen berriro errepika, Europako Batasuneko erakundeetan ahots propioa edukitzea oinarritzeko logika politikoaren barruan kokatu behar litzatekeen zerbait da.

3. Alderdi Popularraren Gobernu zentralak bi politika desberdin aplikatzen ditu, nahiz kasu berdinak izan: alde batetik, Kontzertu edo Komenio Ekonomiko ona dago, berau hurbileko eskuindar alderdiak (Unión del Pueblo Navarro) kudeatzen badu; eta bestetik, Kontzertu Ekonomiko gaiztotua, beronen kudeaketa Eusko Jaurilaritzaren edo lurralde hauetako Foru Aldundien esku baldin badago. Ez da, hain zuzen, soilik jarrera tekniko: Izan ere, Aurrekontu Orokorraren Egonkortasunerako lege proiektuaren Xedapen Gehigarriaren arabera, Nafarroko Foru Erkidegoa arau honen aplikapenetik kanpo geratuko da, senatari *popularrak* honela erabaki ondoren eta, aldiz, senatari berek ukatu egin zuten Kontzertu Ekonomikoak arau bera jaso zezan; kasu honetan ere gardenki geratu da Alderdi Popularraren jokaera bikoitza eta arrazoigabea, jakin bai baitakigu Kontzertu Ekonomikoak eta Nafarroko Komenioak lege sustrai eta eduki bera dutela. Azken finean, alderdikeria sartu du agintean dagoen alderdiak eta hortik Nafarroa eta

EAEren arteko diferentzia azpimarratu nahi izatea, kontuan izateke hiritarren onura edo kaltea, arabarren kasuan bezala.

4. 1981eko Kontzertu Ekonomikoa alde batek bakarrik luzatzeak, garbi azaltzen du Gobernu zentralak Autonomien Estatua ulertzeko duen modua; hain zuzen, bera da estatuaren jabe eta nagusi bakarra, eta ondorioz nahi duen guztia egingo du, gogokoak dituenak indartuz eta gainontzekoak baztertuz. Euskaldunontzat, Errestaurazioaren garaitik hasita (1878), Kontzertu Ekonomikoak paktu modukoak izan dira, eta oraingo alde bateko erabaki honek paktuaren zentzu guztia kendu dio zerga sis-

tema honi, eta, ondorioz, paktua iraganeko zerbait bezala geratzen da.

5. Azkenik, euskal erakundeen ordezkariak eskatzen diegu gogor lan egin dezaten gaur egun Europan gauzatzen ari den erakundetze ekonomiko eta politiko berria-

ren araberrako Kontzertu Ekonomikoa izan dezagun. Horretarako, derrigorrezkoa da euskal hiritarren gehiengoarekin kontatzea, eta eginkizun hori burutzeko herritarren kontzientziak ezinbestekoa da *impasse* egoera hori gainditu ahal izateko. Badaude, egun ere, arazo ugari soilik ordezkariak konpondu behar dituztenak, baina baita ere denon artean aurre egin beharrekoak, eta euskaldunok kasu hauetako frogak eta emaitzak, eduki, badauzkagu.

Artikuluak egin dute Demetrio Loperena EHUko Zuzenbide Administratiboko katedradunak, Amaia Lizarralde EHUko Ekonomia Politikako irakasle titularrak eta EHUko Zuzenbide Fakultateko Ilarra taldeko beste 36 lagunek ere.

Belaunari gorazarre

(Aurreko orrialdetik dator)

hautuek, eta ez hainbeste iritzi politikoek, norbaitzuk azken honetan zuri nahi badute ere zenbait frustrazio pertsonal eta kolektibo.

Belauna

«Zure belaunetan nindadukazun denboran». Belaunak edo altzoa izan dira bertsolaritzaren mugimendu berriaren obsesio. Nonbait, gure albo-erdarek hedapena (espazioa) amets izan duten bezala, euskarak iraupena (denbora) du amets. Biziberritzeko estrategia gaitze-

an, belaun izaten saiatu da bertso mundua. Ahalegin horrek taxutu du mugimendu osoa: bertso-eskolen sorrera, Elkartearen gorpuztea, irakaskuntzako apustuak, bertsolarien arteko transmisioa. Xenpelarrek arrazoi, bere atzera-koian: jaio dira berriak.

Transmisio konsziente baten emaitza da inoizko txapelketa gazteen eta zenbait arlotan sendoen hau. Transmisioak bertsolaritzaren mugimenduaren zutabe nagusi izaten jarraitzen du. Eta lanean ari denari, berriketa gutxi. Izatekotan, lehen saiatutakoak omendu. Hori zen artikuluko asmoa, baina orain ez zait

ateratzen gogora datozkidan talde eta pertsonentzako gorazarrerik. Besterena baliatuz, iradokitzailea izan da, adibidez, bereziki belaun emankor izandako bertsolaria bere belaunekoan aurrean lehian makurtzen ikustea eta horietako batek agurrean egin zion maitasun aitopena. «Tabladukeria besterik ez dituk idazten ari txapelketaz, eta idatzi zak zerbait transmisioa aipatuz», esan zidan finalean egongo denetako batek. *Tabladukeria* esatean txapelketako lehia kontuez eta aspektu teknikoez ari zen, eta aspektu hori ia txikikeriatzat jotzeak zerbait esan nahi du puntako bertsolari gazte baten ahotan. Esango nuke belaunaldi honek badakiela zertan ari den. Eta nondik datorren.

Izenburuak abisatzen zuen gorazarre-

tik zihoala. Autokonplazentzia-ariketa iduri luke. Egia esan, kezkatzeko eta kritikatzekorik ere bada bertsogintzan nahiz bertsolaritzan. Adibidez, nire gurturako ertzerago egon behar luke bertsolaritzak, euskal-show mediatikoaren konstelaziotik bazterreratu egin beharko luke, orain arteko ausardi puntuari eta aurrerabiderako orekei eutsiz, baina distiraren banalizazioarekiko uzkurrago. Edota, goian esandakoak hala izanda ere, erregistro desberdinak aski nabarmentzen ez direlako zenbait belaunaldi eta sektorekiko etena ez dugu urruti. Edota transmisio apustuak *tenisfikazioa*-rekin argi ibili beharko luke. Eta abar eta abar. Bertso munduak badu gai horiei heltzeko foro eta tresnarik. Gero gerokoa, gozaroa dugu aurten abendua.